

Сепа 60 gr.

NIWA
Organ Z.G. Białoruskiego
Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

Ніва

Цапа 60 гр.

Орган
Г.П. Беларускага
грамадска культурнага гаварыства

№ 6 (154) БЕЛАСТОК, 8 ЛЮТАГА 1959 года ГОД IV

Пара выйсці з катакомбаў

Хто з нас не чуў казкі пра дзеда і бабку і іх курачку-рабку! Як вядома, гэтая курачка нанесла яечак поўны прыпечак. Задаволеная бабка сабрала яечкі ў чарапіцу ды паставіла на паліцу. Але тут вось бегла мышка хвосцікам махнула, чарапіца ўпала, яечкі пабіліся.

Гэтая казачная гісторыя ў шмат чым нагадвае жыццё - быццё мастацкага калектыву песні і танца пры ГП БГ-КТ і ў значнай меры дзейнасць самога Галоўнага Праўлення.

Наш мастацкі калектыў заваяваў заслужаную славу не толькі ў Беластоку і ваяводстве, але таксама ў Варшаве і за мяжою. Усюды ахвотна яго прымуць. Кожны яго хваліць, кожны цягне да сябе, а ў самым Беластоку рэдка адбываюцца такія ўрачыстасці, каб наш калектыў не ратаваў сітуацыі, калі ідзе рэч пра мастацкую частку. Адным словам, калектыў адыгрывае вялікую ролю ў культурным жыцці горада і ваяводства, з'яўляецца таленавітым прапагандыстам беларускай, польскай і рускай культуры і выдатна служыць ідэі дружбы народаў.

І вось гэты калектыў знайшоўся ў сітуацыі яечак, якія можа мышка хвосцікам махнуўшы разбіць.

Усё было добра, пакуль Галоўнае Праўленне, а з ім і мастацкі калектыў, знаходзіліся ў старым памяшканні. Была вялікая святліца, было месца і час на рэпетыцыі.

Але пры актыўных кампатах Гарадской рады будынак, у якім знаходзілася Галоўнае Праўленне, і які меў поўнасцю перайсці ў карыстанне Таварыства, перадалі школе. Галоўнае Праўленне вымушана было шукаць новай прыстані. Пасля вялікіх захадаў, стукаючы да ўсіх даступных «чыннікаў» удалося зняць кватэру ў Доме прафсаюзаў.

Кватэра новая, прыгожая, але з адным бракам — не можа выконваць функцый, якія ўзложаны на Таварыства. Памяшканне вельмі добрае для «ўжэнгавання», але не для культурнай дзейнасці. Адсутнасць святліцы паралізуе шмат культурных мерапрыемстваў Таварыства.

Гэта і паставіла цяпер наш мастацкі калектыў перад пытаннем — быць ці не быць.

Ад кастрычніка мінулага года вядуцца безвынікавыя торгі з кіраўніцтвам Ваяводскай паразумеваўчай камісіі прафсаюзаў, каб тыя далі магчымасць праводзіць рэпетыцыі мастацкаму калектыву ў сваім будынку.

Калі ГП БГ-КТ пераходзіла ў Дом прафсаюзаў, старшыня паразумевачай камісіі Ц. Карповіч абяцаў даць залу для рэпетыцый, трэба было толькі выгаспадараваць два малыя пакойчыкі для закладаў збажовых, якія цапер працуюць у святліцы і якія ахвотна яе звольнілі б. Але адміністратар Г. Крыштофчык у джунглях пакояў, якой з'яўляецца Дом прафсаюзаў, не мог выгаспадараваць месца для іх.

Тады таварышы з ГП пачалі прасіць адміністратара, каб той дазволіў праводзіць рэпетыцыі ў адной з так званых канферэнцыйных залаў, якіх у будынку аж тры і ў якіх па вечарам нічога не робіцца.

Але новы старшыня Ваяводскай паразумеваўчай камісіі прафсаюзаў М. Туроўскі заявіў, што залы гэтыя для пасяджэнняў, а не для культурнай працы, а Г. Крыштофчык «даказвае», што ў іх круглыя суткі адбываюцца пасяджэнні.

Нарэшце ўпрасілі адміністратара, згадзіўся ў адну залу ўпусціць хор. Балетная група вымушана была праводзіць рэпетыцыі на калідоры.

Наступілі халады. У калідоры стала немагчыма рэпетыраваць, а ініцыятыўны (аказваецца) адміністратар пасяліў у залу, дзе збіраўся хор, курсы шыцця (ды якраз выбраў дні і гадзіны, у якія адбываў рэпетыцыі хор).

Такім чынам, сарваліся дзве рэпетыцыі хору, і ён апынуўся на вуліцы.

Балетная група перанеслася ў падвал, дзе, між іншым, канцэнтруецца ўся культурная праца гарадскога аддзела нашага таварыства, і дзе адбываюцца мерапрыемствы Галоўнага Праўлення. Тут працуе і музычны курс, і эстрада, тут ладзяцца вечарыны і прымаюцца госці.

Трэба мець вялікую прывязанасць да калектыву і сапраўдную любоў да народнага танца, каб адбіваць па бетоннай падлозе пяткі, і ў далейшым рэпетыраваць. Пакуль што вынослівасць балетнай групы падтрымліваецца надзеяй выйсця з катакомбаў на паверхню.

Але надзея таксама мае свае граніцы. А што з хорам? Загнаць і яго ў катакомбы? Цесна, няма ўжо месца.

Калі здзейсняцца мары выйсця з падзямелляў, цяжка сказаць. Гарадскім і ваяводскім уладам не спешна папраўляць складваецца становішча. Што праўда, не адмаўляюць у дапамозе, але канчаецца яна пакуль што толькі на словах.

А словы — гэта толькі цень чыну. Аб гэтым ужо ведаў Дземакрыт.

Вялікі час на чын. У дваццатым стагоддзі цяжка працаваць у катакомбах, тым больш, працаваць культурна.

РЫГОР ЛЯСУН

Тамара Ніжнікава — народная артыстка БССР на сцэне тэатра ім. А. Венгеркі ў Беластоку. фота — Рыбінскі

У прэзідыуме ГП БГ-КТ

1 лютага адбылося чарговае пасяджэнне Прэзідыума Галоўнага Праўлення Беларускага грамадска - культурнага таварыства, на якім, між іншым, абмеркаваны і прыняты план працы на гэты год.

План працы ГП БГ-КТ на 1959 год, між іншым, прадугледжвае: стварэнне эстраднай групы пры ГП БГ-КТ, правядзенне павятовых і ваяводскага аглядаў мастацкай самадзейнасці, арганізаванне павятовых і ваяводскай выстаўкі беларускага народнага мастацтва, арганізаванне курса для інструктараў святліц і мастацкіх калектываў, наладжванне экскурсій, арганізаванне павятовых і ваяводскага конкурсаў мастацкага чытання беларускай паэзіі і прозы, правядзенне павятовых нарадаў з настаўнікамі беларускіх школ, арганізаванне курсаў беларускай мовы для дарослых, правядзенне аналізу распаўсюджвання беларускай літаратуры.

У арганізацыйнай галіне прадбачваецца, між іншым, правядзенне абмену членскіх білетаў, плануюцца два пленарныя пасяджэнні галоўнага праўлення і нарады актыву ў паветах.

У новым плане працы ГП БГ-КТ таксама звяртаецца ўвага на шырэйшую мабілізацыю беларускага насельніцтва да грамадскіх чынаў у гонар тысячагоддзя Польскай дзяржавы.

(р. л.)

Падарунак

Галоўнае Праўленне Беларускага грамадска - культурнага таварыства ў Польшчы атрымала ў падарунак ад вядомага беларускага спевака, пражываючага ў Празе чэшскай — Міхася Забэйды - Суміцкага — некалькі грамафонных пласцінак з беларускімі народнымі песнямі ў яго выкананні.

Пласцінкі будуць выкарыстаны ў працы Таварыства і ў беларускіх радыёперадачах, якія перадаюцца праз Беластоцкую радыёстанцыю.

В. Ш.

Ужо за тыдзень!

Ужо ў наступным нумары пачнем друкаваць дакументальныя матэрыялы пра шпіёнаў. Да таго, што пісалі мы ў папярэдніх нумарах, можам дабавіць, што гэтыя матэрыялы будуць мець загаловак „Квадрат Б-52" і сабралі іх два аўтары, прозвішчы якіх захаваем у таямніцы да наступнага тыдня.

Польская грамадскасць адзначае беларускі юбілей

Як мы ўжо пісалі, польская грамадскасць шырока адзначае 40-ую гадавіну ўтварэння БССР.

Усё ў новых месцах ладзяцца розныя імпрэзы звязаныя з гэтай датай. І так, 21 студзеня ў Паморскім Доме мастацтва ў Быдгашчы адбылася ваяводская акадэмія, прысвечаная 40-годдзю Беларусі, на якой апрача даклада, выступілі афіцэры Войска польскага з сваімі ўспамінамі з баёў за Беларусь.

У мастацкай частцы былі дэкламацыі паэтычных твораў, беларускія і польскія песні ў выкананні хора Педагагічнага ліцэя і выступленне калектыву мандалiністаў «Брда».

У горадзе Радом 27 студзеня ў мясцовым тэатры адбылася ўрачыстая вечарніца, якая была спалучана з 14 гадавінай вызвалення Радома.

У Ольштыне ў Ваяводскім Доме культуры была арганізавана выстаўка, якая на 23 планшах расказала аб жыцці і дасягненнях Беларусі.

У святкаванне 40-годдзя БССР уключылася таксама Украінскае грамадска - культурнае таварыства. Ваяводскае праўленне украінскага таварыства ў Гданску 18 студзеня ў сваёй святліцы арганізавала вечар беларускай паэзіі.

Далейшы артыкул аб Беларусі надрукавала «Пшыязнь» ад 18 студзеня. Гэтым разам старшыні Акадэміі сельскагаспадарчых навук БССР Лупіновіча. «Трыбуна роботніча» змясціла рэпартаж Здзіслава Героўскага з Навагрудчыны, а «Слово люду» — артыкул аб утварэнні і дасягненнях БССР

(рл)

Замежная палітыка СССР на XXI З'ездзе КПСС

На здымку: старшыня дэлегацыі Французскай Камуністычнай партыі Жак Дукло (злева) і член Выканкома Нацыянальнага Камітэта Камуністычнай партыі ЗША Джэймс Джэксан у памяшканні Вялікага Крамлёўскага палаца.

ЦАФ — радыёфота з Масквы.

«Дзяржава, у якой развіваецца гігантнае будаўніцтва новых фабрык, заводаў, электрастанцый, шахтаў і іншых прадпрыемстваў, якая назначае каля 400 мільярдаў рублёў на жыллёвае і камунальнае будаўніцтва і ставіць мэтай павышэнне жыццёвага ўзроўню народа — такая дзяржава імкнецца да захавання міру, а не да вайны».

Сказ гэты ўзяты з даклада Н. С. Хрушчова, яго паўтаралі ўсе агенцтвы і газеты ва ўсім свеце незалежна ад іх палітычных поглядаў. Несумненна, сказ гэты найлепш ахарактарызоўвае мірныя намеры Савецкага Саюза і шчырае, наяўнае імкненне сканцэнтраваць сваю ўвагу не на палітычнай, а на гаспадарчай барацьбе. Гаспадарчае спаборніцтва, якому Н. С. Хрушчоў прысвяціў значную частку свайго даклада дасць магчымасць, на працягу бліжэйшых сямі год, перагнаць капіталістычныя краіны па сельскагаспадарчай і прамысловай вытворчасці.

Кожны разумны палітык зразумее, што краіна, якая праз такі кароткі перыяд імкнецца зрабіць велізарныя крокі ў гігантычную перабудову гаспадаркі не можа адначасова думаць аб падрыхтоўцы да вайны — затым выкідаць мільярдныя сумы грошай на зброю.

Дзеля таго прадстаўленыя Н. Хрушчовым найважнейшыя праблемы савецкай замежнай палітыкі выражаюць вялікае імкненне Савецкага Саюза да мірнага вырашэння ўсіх спорных праблем.

Самымі важнымі да вырашэння ў сучасны момант праблемамі Савецкі Саюз лічыць:

— Заключэнне мірнага дагавору з ГДР і ГФР (дагавор з дзвюма германскімі дзяржавамі стварае магчымасць вырашыць праблему Берліна);

— перагаворы аб уз'яднанні германскіх дзяржаў пад лозунгам «Германскія перагаворы за адным сталом»;

— утварэнне безатамнай зоны ў Еўропе па плану Рапацкага, а таксама на Далёкім Усходзе і прадаўжэнне перагавораў па пытанню агульнага раззбраення, асабліва спынення доследаў з ядзернай зброяй.

Н. Хрушчоў гаворачы аб самых важных мэтах замежнай палітыкі выявіў падтрымку з боку Савецкага Саюза для народаў залежных краін, якія змагаюцца за вызваленне, а таксама паўтарыў нязменныя асновы мірнага супрацоўніцтва з усімі дзяржавамі нягледзячы на іх унутраны лад. Толькі некаторыя рэакцыйныя газеты і часопісы ў карэспандэнцыях з Масквы асмельваюцца гаварыць, што ў дакладзе Хрушчова аб міжнародных справах «няма нічога асаблiва новага».

Усё ж-такі большая частка заходняга друку ў выступленнях Хрушчова і Міністра замежных спраў Грамыкі бачыць шчырую волю Савецкага Саюза да вырашэння ўсіх спорных пытанняў шляхам мірных перагавораў.

Варта падаць да прыкладу некалькі фармуліровак Гарша, які ў амерыканскім дзённіку «Крысцьян Сцінс Манітор» у карэспандэнцыі з Масквы піша аб некаторых праявах, якія сведчаць аб магчымай «адлізе» з боку Савецкага Саюза.

На думку Гарша аб гэтым сведчыць запрашэнне Савецкім Саюзам замежных карэспандэнтаў на адкрыццё З'езду: факт, што Хрушчоў не праяўляў рашучых агаворак па пытанню вольных выбараў у Германіі, а таксама і заклік да Захаду на мірнае спаборніцтва ў галіне эканомікі.

«Такое спаборніцтва,— піша Гарш, — якога мэтай з'яўляецца павышэнне жыццёвага ўзроўню насельніцтва не можа не сустрэцца з адабрэннем. Дакладчык АФП паказвае на іншы момант у замежнай палітыцы. Піша ён: «пануючы на захадзе песімізм, абумоўлены становішчам СССР на З'ездзе ў адносінах да міжнародных праблемаў, не знаходзіць пацвярджэння ў паралельным развіцці міжнародных падзей». Дакладчык мае на думцы жэнеўскую канферэнцыю трох магутных атамных дзяржаў, на якой дэлегат СССР Цапкін усімі сіламі імкнецца перамагчы цяжкасці, якія вынікалі з агаворак ЗША і Вялікабрытаніі.

Іншыя карэспандэнты звяртаюць увагу на камюніке агенцтва ТАСС, у якім гаворыцца аб тым, што ўжо ажыццёўлена аб'яўленае рэдуцыраванне войск СССР на 300 тысяч салдат.

Вышэй успамянуты дакладчык АФП піша, што рэдуцыраванне войск з'яўляецца, несумненна, «жэстам добрай волі».

— Ці таксама скажуць аб мірных імкненнях СССР кіраўнікі Заходніх дзяржаў?

— Аб гэтым незадоўга пераканаемся. Амерыканскі дзяржаўны сакратар Далес падарожнічае на краінах Заходняй Еўропы. Падарожжа Далеса з'яўляецца, так сказаць, інфармацыйным падарожжам. Афіцыяльна ж у камюніке падаецца, што мэтай падарожжа Далеса з'яўляецца ўніфікацыя становішча Вялікабрытаніі, Францыі і ГФР па пытанню апошніх прапаноў Савецкага Саюза адносна мірнага дагавору з дзвюма германскімі дзяржавамі.

Каб толькі гэтая, скажам, «уніфікацыя» вышла насустрач Савецкаму Саюзу.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

Чарговае пасяджэнне камісіі па справах культуры нацыянальных меншасцей

24 студзеня г. г. адбылося чарговае пасяджэнне па справах культуры нацыянальных меншасцей, якая існуе пры Міністэрстве культуры і мастацтва ў Варшаве. На пасяджэнне не былі запрошаны прадстаўнікі галоўных праўленняў грамадска - культурных таварыстваў нацыянальных меншасцей у Польшчы.

Мэтай пасяджэння было разгледжанне галоўных праблем культурна - асветнай працы таварыстваў, дыскусія над планам працы Камісіі на першую палову 1959 года, а таксама дыскусія над формамі помачы з боку Камісіі і Міністэрства культуры ў працы нацыянальных таварыстваў. Камісія забавязалася памагчы таварыствам у арганізаванні курсаў для культработнікаў, памагчы мастацкім калектывам а таксама ў галіне выдавецкай.

Камісія запланавала выкарыстанне найлепшых самадзейных мастацкіх калектываў нацыянальных меншасцей у варшаўскай тэлевізіі.

В. Ш.

Весткі з БССР

Сесія Акадэміі навук БССР

20 студзеня адбылася сесія Акадэміі навук БССР, прысвечаная 40-годдзю БССР і Кампартыі Беларусі. У яе працы прынялі ўдзел прадстаўнікі навуковых устаноў рэспублікі і шырокіх колаў грамадскасці.

На сесіі быў прачытан даклад прэзідэнта Акадэміі навук БССР В. Ф. Купрэвіча «Развіццё навукі ў БССР за 40 год».

За гады савецкай улады ў Беларусі створана 80 навуковых устаноў і 25 вузаў. У іх цяпер працуе больш пяці тысяч навуковых супрацоўнікаў.

У дакладзе паказаны поспехі, дасягнутыя даследчымі ўстановамі. У ліку апошніх найбольш буйных прац названы двухтомнае выданне «Гісторыі БССР», «Флора БССР» у пяці тамах, работы па тэорыі і гісторыі беларускай літаратуры і мовы і г. д. Вельмі значны ўклад унеслі ў навуку вучоныя — фізікі, матэматыкі, энергетыкі і будаўнікі. Цяпер у рэспубліцы будуецца першы даследчы атамны рэактар. Дзейнасць Інстытута геалагічных навук дала магчымасць адкрыць буйныя месцазнаходжанні карысных выкапняў, на базе якіх ствараюцца прадпрыемствы хімічнай прамысловасці.

Перспектыўны план навукова-даследчых работ на 1959 — 1965 гады намячае далейшае развіццё існуючых лабараторый і інстытутаў стварэнне новых — у тым ліку інстытутаў матэматыкі і вымяральнай тэхнікі, фізіялогіі і мікрабіялогіі, агульнай і неарганічнай хіміі.

Другі том „Гісторыі БССР“

Выйшаў з друку другі том «Гісторыі БССР», падрыхтаваны Інстытутам гісторыі Акадэміі навук БССР. Ён ахоплівае перыяд, пачынаючы ад Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі да 1958 года.

Новая работа з'яўляецца першай спробай стварэння марксісцкага курса гісторыі рэспублікі, які ў скарочаным выглядзе паказвае гістарычнае мінулае беларускага народа.

Метадалагічнай асновай для яго напісання з'явіліся працы У. І. Леніна, а таксама рашэнні і пастанаўленні пленумаў, канферэнцый і з'ездаў Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і Камуністычнай партыі Беларусі.

Том складаецца з дванаццаці глаў, паслядоўна выкладаючых матэрыялы па гісторыі рэспублікі розных перыядаў, развіццю народнай гаспадаркі і сацыялістычнай культуры.

Да гэтага тома прыкладаюцца палітыка - адміністратыўная карта, карты фарміравання тэрыторыі БССР, партызанскага руху ў Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны, вызвалення яе тэрыторыі Савецкай Арміяй і храналагічная табліца.

Звярхмагутныя зернесушылкі

У Інстытуце энергетыкі Акадэміі навук БССР сканструявана самая магутная ў Савецкім Саюзе зернесушылка. Яе прадукцыйнасць — 50 тон збожжа ў гадзіну. У гэтым годзе такая ўстаноўка будзе абсталявана на цалінных землях Казахстана.

Новая ўстаноўка кампактная і абслугоўваецца ўсяго двума - трыма рабочымі. Яна можа выкарыстоўвацца таксама для ачысткі збожжа ад пылу і механічных прымесяў, для знішчэння свірнавых шкоднікаў, прасушкі прадукцыі на складах, і прадпасеўнага абагрэву насення.

Сэрцам з Радзімай

Група нямецкіх рабочых, занятых на расчыстцы тэрыторыі былога канцлагера знайшла блакнот вершаў, які належаў аднаму з савецкіх ваеннапалонных. Блакнот быў загорнут у кавалак гумы ад камеры аўтамашыны, што дазволіла захавацца рукапісам на працягу такога доўгага часу.

Так, праз 15 год да нас дайшоў голас мужнага паэта - змагара і патрыёта. Кожны напісаны ім радок прасякнут непахіснай верай у перамогу, лютай нянавісцю да ворага. Аўтар вершаў уступіў у барацьбу салдатам і нават у цяжкай няволі застаўся незгінальным барацьбітом.

Першы з тых вершаў, якія сабраны ў блакноце, пазначаны 1943 годам. Гэта быў год, як гаворыць у адным са сваіх вершаў аўтар, калі яго, раненага воіна, схапілі немцы і адправілі ў канцлагер. Апошні верш пазначаны датай 27 студзеня 1945 года. Адсюль можна меркаваць, што аўтар вершаў правёў у лагеры смерці больш года.

Паэт не пакінуў свайго подпісу. Аднак ёсць даволі грунтоўныя падставы меркаваць аб тым што ён родам з Рэчыцы. У радзе вершаў паэт гаворыць, што ён вырас на берагах Дняпра.

Бясспрэчна, што аўтар вершаў быў з Беларусі. Пошукі невядомага паэта - вязня працягваюцца.

(ач)

На здымку: старэйшы навуковы супрацоўнік аддзела агратэхнікі пладовых культур А. Душынская аглядае новы гатунак вішні.

В. Федарынчык

Нашы сады растуць побач

Прадаўгаватыя, арыгінальнай формы чырвона-бурыя плады не напамінаюць нам ніводзін з вядомых позне-зімовых гатункаў яблык. Сачыстая мякаць, цудоўны смак... «Беларускі сінап» выведзены Беларускім навукова-даследчым інстытутам пладаводства, гароднінаводства і бульбы. 20 гадоў працавалі селекцыянеры над стварэннем гэтага каштоўнага гатунку. І праца закончылася поспехам. «Беларускі сінап» устойлівы супраць грыбных захворванняў, дае высокія ўраджаі, добра захоўваецца.

Цікавы і новы гатунак суніцы. Гэта «Лявоніха» — гатунак, названы па імені народнага беларускага танца. Гэтая суніца араматная і смачная, мае ў сабе многа цукру. Вага асобных ягад перавышае 30 грамаў.

На здымку: селекцыянер Я. Вакузнеў расказвае сваім вучням аб новым гатунку чорнай смародзіны.

Новы гатунак чарэшні таксама прыцягвае ўвагу. Плады яе на многа буйнейшыя звычайнай вішні. На стварэнне гэтага гатунку патрачана каля 10 год, але праца цалкам сябе апраўдала. Новы гатунак аказаўся з мастойкім і хуткаспелым, яго плады асабліва смачныя.

Усяго інстытутам створана 34 новых гатункаў пладаягадных і гароднінных культур.

Гэтыя дасягненні інстытута прыцягваюць увагу многіх савецкіх і зарубежных вучоных. Калектыў інстытута падтрымлівае цесныя сувязі з вучонымі брацкай Польшчы.

Гады два назад у Лошыцы (так называецца прыгарад Мінска, дзе знаходзіцца інстытут) пабываў вядомы польскі навуковы супрацоўнік прафесар К. Самароўскі. Уважліва азнаёміўшыся з працамі беларускіх вучоных, ён запісаў у кнізе водгукаў: «Тое, што я ўбачыў у галіне селекцыі і агратэхні і пладова-ягадных і гароднінных культур, перавысіла мае мары».

Госць выказаў пажаданне, каб у Польскую Народную Рэспубліку былі адпраўлены некаторыя новыя гатункі, выведзеныя ў Лошыцы.

Праз некаторы час у адрас Міністэрства сельскай гаспадаркі Польскай Народнай Рэспублікі была накіравана пасылка з аднагодкамі яблынь «непараўнальнай» і «беларускага сінапа», чатырох выпрабаваных у паўднёвых раёнах Беларусі гатункаў чарэшні — «перамога», «прыгажуня», «лікёрная» і «вызваленне». Цяпер калектыў інстытута з нецярплівасцю чакае вестак з Польшчы аб тым, як паказалі сябе выхаванцы беларускіх садоў.

У Польскай Народнай Рэспубліцы пабываў у сваю чаргу загадчык аддзела фітапаталогіі Беларускага інстытута кандыдат сельскагаспадарчых навук А. Амбросаў. Ён пазнаёміўся з дасягненнямі польскіх вучоных.

Дружба вучоных двух краін расце і шырыцца. Намечан далейшы абмен вопытам селекцыйнай работы, пасадачным матэрыялам, навуковымі працамі, што будзе садзейнічаць развіццю садаводства абедзвюх краін. Ды і не можа быць інакш: нашы ж сады растуць побач і ў іх адзін гаспадар — чалавек працы.

На даследчым палетку інстытута збіраецца багаты ўраджай трускалак. Адна ягада важыць 25—30 грамаў.

На здымку: вучаніцы 29 Мінскай сярэдняй школы Рыта Іваноўская (справа) і Ніна Сарока любуюцца сабранымі трускалкамі.

Фота — Змітровіча.

С. МАРГУНСКІ

Утварэнне БССР

Пытанне аб стварэнні беларускай дзяржаўнасці абмяркоўвалася ў ЦК РКП(б). 23 снежня 1918 года ЦК партыі бальшавікоў прыняў рашэнне аб стварэнні Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. Гэтае рашэнне з'яўляецца яркім прыкладам паслядоўнага правядзення ў жыццё марксісцка-ленінскай нацыянальнай палітыкі, прыкладам вялікіх клопатаў Цэнтральнага Камітэта партыі бальшавікоў аб беларускім народзе.

25 снежня 1918 года ў Народным камісарыяце па справах нацыянальнасцей адбылася нарада работнікаў камісарыята па нацыянальных беларускіх справах і членаў беларускай секцыі РКП (б), на якой былі абмеркаваны пытанні, звязаныя з ажыццяўленнем рашэння ЦК РКП(б) аб утварэнні БССР і канструіраваннем Часовага рэвалюцыйнага ўрада рэспублікі.

У гэтых жа мэтах 27 снежня ў Наркамнаце была праведзена другая нарада з адказнымі партыйнымі і савецкімі работнікамі Заходняй вобласці. На гэтай нарадзе былі абмеркаваны пытанні аб тэрыторыі Беларусі, аб канструіраванні вышэйшых органаў улады Беларускай ССР і аб стварэнні Камуністычнай партыі бальшавікоў Беларусі.

Для правядзення ў жыццё рашэння ЦК партыі аб утварэнні БССР 30 снежня 1918 года ў Смаленску адкрылася VI Паўночна-Заходняя абласная партыйная канферэнцыя. На канферэнцыі прысутнічала 156 дэлегатаў з рашаючым і 25 з дарадчым голасам (ад Мінскай, Магілёўскай, Віцебскай, Смаленскай і часткі Віленскай і Чарнігаўскай губерань). Праводзячы ў жыццё прынцыпы ленінскай нацыянальнай палітыкі, выказваючы волю працоўных мас, партыйная канферэнцыя аднагалосна прыняла пастанаўленне аб абвяшчэнні Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі і стварэнні Камуністычнай партыі бальшавікоў Беларусі.

Улічваючы прынятыя рашэнні аб абвяшчэнні БССР і ўтварэнні КП(б) Беларусі і прымаючы пад

(Працяг на стар 1)

ЯНКА БРЫЛЬ

Сэрца камуніста

Яны не разлучаліся больш, прасядзелі ў адной турме да самага вызвалення.

А тая адносная свабода, пэўная палёгка, якую заваявалі бунтам, патрывала нядоўга. Праз пару месяцаў адміністрацыя зноў пачала націскаць. Галоўную небяспеку бачыла яна ў другім павільёне, дзе працавала надзейна законспіраваная партыйная арганізацыя і камуна, агульная арганізацыя палітвязняў, да якой належалі і беспартыйныя таварышы, асуджаныя за выступленні супроць сацыяльнага, нацыянальнага і рэлігійнага прыгнёту. Заручыўшыся падтрымкай падкупленых крымінальнікаў — рэцыдывістаў, начальства пачало свой наступ на турму з абмежавання правоў камуны. Перш за ўсё — скарацілі прагулкі. Аднак у першы дзень, калі стражнікі пачалі заўчасна зганяць таварышаў з двара ў камеры і аднаго з іх ударылі, — уся турма адказала тым самым крыкам праз краты: «Не біць!», тым самым стукам у дзверы і па вокнах. Адміністрацыя зноў была вымушана адступіць.

Больш таго: у мэтах «аздараўлення» першага павільёна ў другі павільён былі пераведзены не толькі пяцьдзесят палітвязняў, асуджаных па «змешаных артыкулах», але і «канчаткова распрапагандаваныя» імі крымінальнікі.

Перамога была нечакана вялікая.

Чатыры гады таму назад, у Навагрудскай турме, Павел дамагаўся пераводу да палітвязняў галадоўкай. Толькі на шосты дзень галадоўкі рашучасць нязломнага хлопца і ўсёй камуны, што падтрымала яго, дала свой вынік. Цяпер жа гэта здзейснілася дзякуючы дружнаму адпору ўладам амаль усёй турмы, з удзелам многіх крымінальнікаў. Праца над павышэннем іх палітычнай свядомасці не прайшла дарма. Нямала гэтых хлопцаў добра працавала сувязнымі паміж павільёнамі, а ў далейшым, у дні вызвалення, зрабілі справу яшчэ большую... Пачалося доўгачаканае жыццё сярод сваіх, у дружнай сям'і палітвязняў, пачалася вучоба і праца, аб якой марыў, па якой тужыў гарачы, здольны хлопец.

Рэвалюцыянерам зрабіў яго Горкі. Пятнаццацігадовым падлёткам Павел прачытаў «Маці», што адкрыла яму вочы на жыццё, вывела на вялікі, галоўны шлях сучаснасці. Для справы рэвалюцыі юнак рабіў, у меру сіл сваіх, многае яшчэ тады, калі і ён, як і сябры яго, не быў грунтоўна падкаваным марксістам. Цяпер прыйшоў, нарэшце, час узяцца за вучобу па-сапраўднаму. Павел пачаў запоем чытаць: Маркса («Капітал», дарэчы, ва ўкраінскім перакладзе), Энгельса, Леніна, Сталіна, Пляханава, мастацкую літаратуру, сярод якой найбольш жыватворча ўплывалі той самы Горкі, «Жалезны паток» Серафімовіча, Купала, Колас, некаторыя вершы якіх сталі рэвалюцыйнымі песнямі, Маякоўскі, якога часта чытаў у польскіх перакладах Уладзіслава Бранеўскага. Равіцкая камуна мела багатую бібліятэку, якая ўвесь час папаўнялася пасылкамі МОПР-а. На чытанне не хапала ні дня, ні вечара. На шчасце, за кратамі, якраз насупраць акна, тырчаў слуп з ліхтаром, і, стаўшы на табурэтцы, можна было чытаць і ноччу. Гэта было, вядома, не проста чытанне дзеля цікаўнасці — з кожнай кнігі ён проста высмоктваў сілу для жыцця, для барацьбы. Не прыходзілася і мучыцца самотнымі пакутамі самавука — усё незразумелае маглі вытлумачыць таварышы, многія з якіх былі не толькі глыбока свядомыя палітычна, але і ўсебакова адукаваныя. Сядзелі па трох-чатырох у адзіночцы, а рэшту рабіла сувязь: перастукванне, шыфраваныя запіскі — «грыпсы», сустрэчы на прагулцы і ў прыёмнай доктара.

З той самай прагай, з тым самым напорам, якія большую палавіну сутак трымалі яго над філасофскай ці мастацкай кнігай, былы лесаруб і памочнік вясковага печніка накінуўся на падручнікі. Матэматыка, палітэканомія, гісторыя, геаграфія, мовы... За параўнаўча кароткі час ён вывучыў беларускую, рускую, польскую, украінскую мовы настолькі добра, шта не толькі мог свабодна і правільна гаварыць на кожнай з іх, але і рабіць пераклады з адной на другую патрэбных артыкулаў, а таксама выступаць з уласнымі дакладамі.

У тым інтэрнацыянале, з якога складалася і равіцкая камуна, Павел вельмі хутка стаў патрэбным і паважаным. Таварышы выбралі яго ў «прагулачную тройку», адказным па справах прапаганды.

Таварышы...

Апроч Валодзі Царука, з якім яго лучыла даўняя дружба, колькі яшчэ імён засталося ў памяці назаўсёды, колькі вообразаў сапраўдных людзей узбагаціла яго жыццё!..

Землякі — беларусы. Нарачанскі рыбак Павел Звяруга, удвох з якім яны ваявалі супраць садысцкіх «гульняў» рэцыдывістаў з навічкамі ў Навагрудскай турме. Аляксандр Самсыт, які памагаў вытрымаць першую галадоўку. Асуджаныя кожны на пятнаццаць год турмы браты Сяржанты, Іван і Рафаіл, дужае плячо якога так добра было адчуваць ва ўсіх выпрабаваннях равіцкай турмы. Светлы, крамяны падлетак Самуіл Малька, які на допытах кідаў у вочы дэфензіўшчыкам адно: «Я — камуніст, а што і з кім рабіў — не скажу»...

Сябры — палякі. Член ЦК КПП Марыян Бучэк, разам з якім, часамі ў адной ванне, Павел лячыўся ад вострага турэмнага рэўматызму. З дваццаці гадоў, якія праіснавала дзяржава пілсудчыкаў, таварыш гэты шаснаццаць правёў за кратамі. Член ЦК КПП, сілезскі шахцёр Ян Цылорчык. Паўлаў сябар па камеры. Асуджаны на пажыццёвае зняволенне Ян Фарэмняк, супраць расправы над якім баставалі радамскія рабочыя. Другі рабочы радамскага збраёвага завода — Метак Кавальскі, нястомны вынаходца іерогліфаў для турэмнага шыфру. Член ЦК КПП Альфрэд Лямпэ...

(Працяг на стар 6)

Яны спакойна глядзяць у будучыню

Семнаццаць сем'яў кааператыўшчыкаў у Дарожках — гэта нібы востраў сярод шырокага мора аднаасобніцкіх гаспадарак. Яны сёння з'яўляюцца бадай самым багатым кааператывам у Беластоцкім ваяводстве.

Чым жа могуць пахваліцца кааператыўшчыкі з Дарожак. Вось коратка пералік галоўнейшых дасягненняў: новыя гаспадарчыя будынкі, за ўласныя грошы кааператыўшчыкі купілі самаход — «Люблін», трактар «Зэтар», агрэгат для малацьбы, электрычныя маторы, шмат навейшых гаспадарчых прылад. Пасадзілі 4 га саду, які ўжо дае плады.

У апошнія гады кааператыў узбагацеў. А як узбагацеў кааператыў, то узбагацеў і кожны яго член. Вось прыклады: у 1957 годзе на працадзень выпала: збожжа — 5,10 кг., бульбы — 5 кг., грашыма — 5 зл., да таго салома і сена.

Сям'я Мікалая Трафімчука, якая ў тры асобы выпрацавала 927 працадзён, атрымала: жыта — 2.317 кг., пшаніцы — 927 кг., аўса — 1.390 кг., гароху — 97 кг., бульбы — 4.635 кг., сена — 3.708 кг., саломы — 4.200 кг., грашыма — 4.635 зл.

Вера Антанюк выпрацавала сама ў 1957 г. 225 працадзён, атрымала: жыта — 563 кг., пшаніцы — 225 кг., аўса — 338 кг., бульбы — 1.125 кг., сена — 900 кг., саломы — 1.013 кг., грашыма — 1.125 зл.

Мікалай Трафімчук (злева) старшыня кааператыва і Аляксандр Бішнеўскі — бухгалтар, пастаянна думаюць, як рабіць, каб кааператыў лепш развіваўся.

Кааператыўшчыкі, акрамя гэтых даходаў, гадуюць самі сабе па 2—4 штукі быдла, па 4—10 свіней, па 3—8 авечак і многа хатняй птушкі.

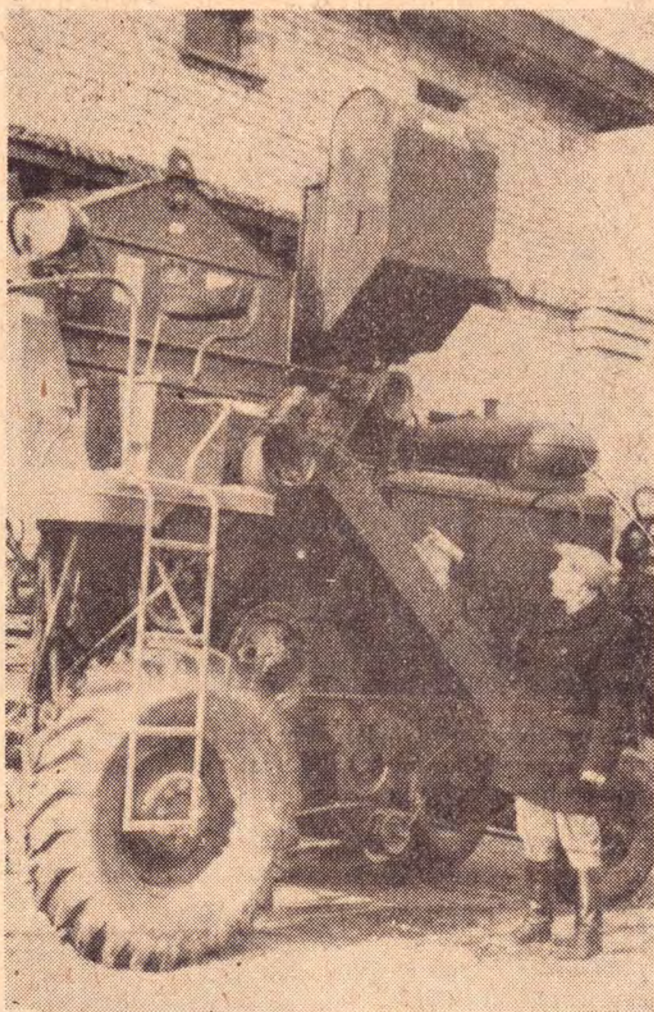
Гэтыя дасягненні дазваляюць кааператыўшчыкам апрацоўваць новыя планы далейшага развіцця кааператыва. І так, напрыклад, у 1959 годзе кааператыўшчыкі закончаць пабудову вялікай стадолы. На весну распачнуць будову вялікага кааператыўнага млына. Пры пабудове памогуць чынам аднаасобніцкія гаспадары.

Будзе збудаваны склад на паліва і гараж. У кааператыве пачнецца гадоўля расавых малочных кароў. Разам з аднаасобніцкімі гаспадарамі кааператыўшчыкі пабудуюць вясковы дом культуры. Ужо збіраюцца на гэта грошы.

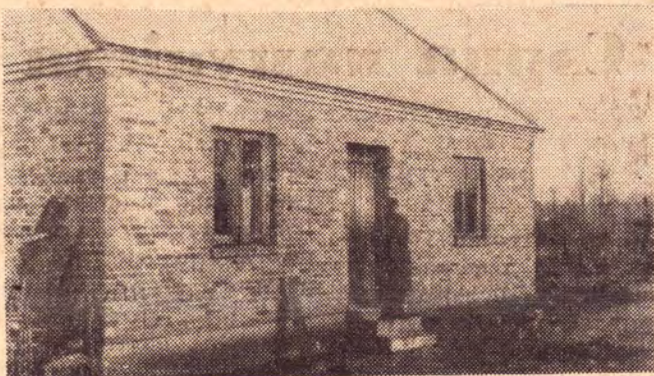
Так як агароды даюць добры даход, у Дарожках плануецца на 1959 г. абсадзіць цыбуляй і капустай 2 га і штогод павялічваць гэтую плошчу.

Так жыццё кааператыўшчыкаў у Дарожках маладзее. Супольная праца змяняе аблічча зямлі і людзей.

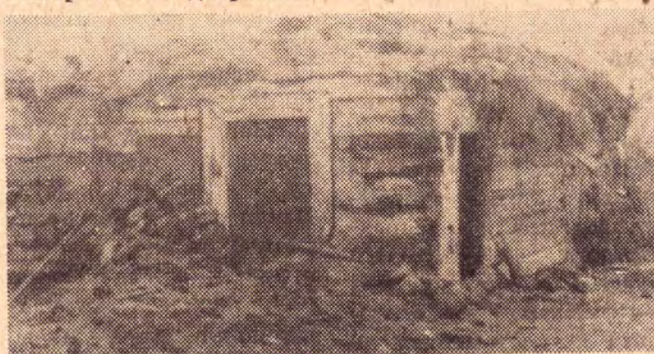
Тэкст і фота
А. АМІЛЬЯНОВІЧ

Гэтая, у два разы вышэйшая за чалавека, машына — гэта навейшы савецкі камбайн, які кааператыўшчыкі ў Дарожках атрымалі ў падарунак ад калгаснікаў з Карэліцкага раёна на Беларусі. Камбайн жне пакос 4 м шырыні і разам малоціць. За дзень можа скасіць і вымалаціць 12—18 га збожжа.

Цяпер кааператыўшчык Данільчук жыве ў мураваным доме, які збудаваў у 1958 г. дзякуючы добрым заробкам у кааператыве, дапамозе праўлення кааператыва і дзяржаве.

У гэтай развaліне яшчэ нядаўна жыў Андрэй Данільчук.

Утварэнне БССР

(*Працяг са стар. 3*)

увагу, што на канферэнцыі былі прадстаўлены цалкам усе партыйныя арганізацыі, якія знаходзіліся на тэрыторыі Беларусі. VI Паўночна Заходняя абласная канферэнцыя РКП(б) аб'явіла сябе І-ым з'ездам Камуністычнай партыі бальшавікоў Беларусі.

З'езд вызначыў тэрытарыяльныя межы рэспублікі. Згодна з рашэннем з'езду «асноўным ядром Беларускай рэспублікі лічыцца: Мінская, Смаленская, Магілёўская, Віцебская і Гродненская губерні».

І-шы з'езд Камуністычнай партыі Беларусі зацвердзіў Часовы рэвалюцыйны рабоча - сялянскі савецкі ўрад Беларусі і выбраў Цэнтральнае Бюро КП(б) Беларусі.

Часовы рэвалюцыйны рабоча - сялянскі савецкі ўрад Беларусі 1 студзеня 1919 года выдаў свой першы канстытуцыйны акт — Маніфест аб абвяшчэнні Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі, у якім былі ўказаны асновы дзяржаўнай улады Савецкай Беларусі. У аснову Маніфеста былі палажаны прынцыпы марксісцка-ленінскай нацыянальнай палітыкі. Ён з'явіўся важнейшым палітычным і юрыдычным актам, у якім знайшлі адлюстраванне асноўныя ідэі першых гістарычных дэкрэтаў савецкай улады. Маніфест замацоўваў заваёвы рабочых і сялян, дасягнутыя імі ў выніку перамогі Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Маніфест устанаўліваў, што ўся ўлада на тэрыторыі Беларусі належыць Саветам рабочых, сялянскіх батрацкіх і чырвонаармейскіх дэпутатаў, уся зямля памешчыкаў і буйных землеўладальнікаў, манастыроў, царквей, касцёлаў і духавенства з усім жывым і мёртвым інвентаром, а таксама лясы, воды і нетры зямлі аб'яўляў уласнасцю працоўнага народа Беларусі. Маніфест аб'яўляў аб увядзенні 8-часовага рабочага дня ў рэспубліцы.

Дзень 1 студзеня 1919 года з'яўляецца днём утварэння БССР, днём усенароднага свята беларускага народа.

Пабудавалі новую вуліцу

Даўней, калі каму прыходзілася праязджаць праз вёску Тэалін у Сакольскім павеце, ён неаднойчы ў думцы лаяў сялян за іхні беспарадак у вёсцы. Не было там вуліцы, а толькі стаялі лужыны памутнеўшай вады, ды і з агароджай не надта было весела.

Зусім інакш выглядае гэтая вёска ў сучаснасці. Сяляне, праз цэлую вёску, на даўжыні амаль паўтара кіламетра пабудавалі новую прасторную вуліцу. Пры будове вуліцы ўсе нефаховыя работы жыхары вёскі, выканалі самі. А на іх просьбу Установа Дзяржаўных дарог прыслала ім фаховую дапамогу. Цяпер гэтая вёска выглядае сапраўды па-новаму. Людзі дбаюць аб яе эстэтычны выгляд, — з гордасцю гаворыць Адальф Янішко, на пасяджэнні праўлення сельскагаспадарчых гурткоў у Саколцы.

(яб)

Цвёрды бензін

Савецкім вучоным удалося шляхам дамешвання да бензіну адпаведных складнікоў змяніць яго ў цвёрдую масу, якая пераходзіць ў гэткім стане да 50 градусаў цяпла. Кавалкі такога бензіну можна вазіць нармальным возам. Пры павышэнні ціску прыймае зноў стан вадкі. Такім бензінам карыстаецца антарктычная навуковая станцыя «Мірны».

ВАСІЛЬ БАРШЧЭЎСКІ

Вясковыя настаўнікі

Яшчэ некалькі гадоў назад Стасюк быў найбольшым франтам у ліцэі. Нагавічкі яго адпрасаваны пад востры канцік, чысценькая, з накрахмаленым каўнерам кашулька, модная прычоска і доўгія, адмыслова выгадаваныя на далікатных ручках ногці. Не адна тады школьніца ўпотайку заглядалася на Стасюка і не адна глыбока ўздыхнула... Не адзін і сябра зайздросціў калісьці Стасюку за гэта.

Нядаўна я выпадкова сустрэў Стасюка на вуліцы ў Беластоку. Я ледзь пазнаў яго. Якая ж вялікая перамена! Стасюк, гадамі юнак, выглядаў, як нейкі старэча. Яго некалі зграбная постаць выгнулася ў нейкі вялікі пытальнік. Памятыя нагавіцы, раздутыя насупраць кален, расшпіленае паліто, з-пад якога выглядалі скручаныя ў трубку ражкі каўнера даўно нямытай кашулі, стомлены, з запаўшымі вачыма, непаголены твар. Усё гэта стварала вобраз нейкай хваравітай апушчанасці, абыякавасці да жыцця, душэўнай старасці.

— Ты гэта, Стасюк, ці не ты? — здзіўлена спытаў я, працягваючы яму руку.

— А што, перамяніўся? — перапытаў ён мяне.

— Перамяніўся, — кажу.

— Так браток, вёска перамяніць, — прагаварыў Стасюк з крыўдай у голасе.

— Ну, расказвай, як жывеш, што робіш? — пацікавіўся я.

— Ды якое ж на вёсцы можа быць жыццё? Вегетацыя, а не жыццё. Вось так і жыву. Настаўнічаю, — прагаварыў ён скептычна.

— Чаму ж, — кажу, — вегетацыя? Ці ж на вёсцы няма моладзі, няма спраў, за якія варта ўзяцца?

— Моладзь — насмешліва перапытаў Стасюк. Гэта дзіч, а не моладзь. Цемната, бескультурнасць, п'янства, — вось табе вобраз вясковай моладзі. Ці ж я магу мець нешта супольнае з імі?

— Але ўсё ж-такі, — кажу, — школа можа ўздзейнічаць не толькі на школьнікаў.

— Гэта тэорыя, даражэнькі, — з насмешкай запярэчыў Стасюк. — Не забывай, што адсталая вёска Беласточчыны жыве сваімі, у ніякіх эканамічных падручніках дагэтуль не запісанымі правамі. Паспрабуй уздзейнічай на іх. Абсмяюць цябе з ног да галавы. Аўтарытэт настаўніку не доўга страціць.

— А ўсё ж ёсць у нас настаўнікі, якія менавіта ў супрацоўніцтве з вясковай моладдзю ўмацоўваюць свой аўтарытэт, — запярэчыў я.

— Эх, наіўны ты чалавек, — насмешліва паківаў галавой Стасюк, — не ведаеш ты вёскі. Нуда, нуда тут загрызае інтэлігентнага чалавека. Пажывi год, два — і зробішся такім, як яны, грубым, дзікім мужыком. Вясковая глуш растопча і змесіць з балотам навуку, якую ты здабываў гадамі.

— Ну, але бывай, — заспяшаўся Стасюк, — мне ў кураторыю трэба.

— На канферэнцыю? — спытаў я.

— Ды не, абіваю парогі ім, каб у горад перавялі. Не хачу загінуць, — адказаў Стасюк і пайшоў згорблены далей.

*

За акном разгулялася мяцеліца. У хаце было цёпла і весела. Вакол шырокага стала вяночкам сядзелі дзяўчаты. Адны вязалі на дратах, другія вышывалі, яшчэ іншыя гафтавалі. Непадалёку ад іх, на лавах, табурэтках і зэдліках размясціліся хлопцы. Час-ад-часу то адзін, то другі юнак затрымліваў даўжэйшы позірк на нейкай прыгажуні, а пасля, нахіліўшыся да сяброў, шаптаў ім нешта. Яны голасна рагаталі. Дзяўчаты не аставаліся ў даўгу. Яны сарамліва хілілі над сталом свае галоўкі і, пашаптаўшыся заліваліся звонкім смехам.

— Пабачце толькі, хлопчыкі, што за чарадзейка з нашай Лідачкі, — пачаў нейкі жартаўнік. — Такую ружачку на макатцы сваімі паль-

У Нававольскіх сяброў

**«Калісьці самаю прыгожай
З усіх дзяўчат яна была,
І ты за ёю вечар кожны
Хадзіў па вуліцах сяла».**

Спявае гэту песню трыё дзяўчат — Марыся Буйко і сёстры Марыся і Галя Баўтручук. Прыгожаму акардэаністу Геніку Фільяповічу ўсяго 16 год...

У «Ніве» часта можна было прачытаць каароткія заметкі аб прадстаўленнях, наладжваемых мастацкім гуртком з Новай Волі (Беластоцкі пав). Аднойчы наведалі мы гэту вёску.

На шырокай вуліцы якраз сустрэлі мы Івана Сераду — шчуплага, рослага юнака. Ён — рэжысёр мясцовага мастацкага гуртка. Слова-пасlову, і сябра Серада запрашае нас на сённяшнюю рэпетыцыю. Мы рады асабіста пазнаёміцца з будзённай працай аматараў над новым рэпертуарам.

А вось і школа — старэнькі, пахілы будынак, гэта адзінь цэнтр культуры ў Новай Волі. Мастацкі гурток праводзіць тут свае рэпетыцыі, тут таксама арганізуе і прадстаўленні.

На сходах ветліва сустракае нас кіраўнік Павел Зіневіч. Ён цікавіцца артыстычнай дзейнасцю моладзі і, у меру магчымасцей, дапамагае ёй. Вось хаця б нядаўна ад Павятовага Інспектарата асветы атрыманы навюсенькі акардэон. Якая ж гэта ўцеха артыстам!.. Маладыя артысты высказваюць словы шчырай падзякі Павятоваму Інспектару асветы ў Беластоку.

У невялікім школьным класе поўна моладзі. Шум размоў, вясёлыя смехі. За вучнёўскай партай нехта хутка чытае. Гэта Генік Серада. У гуртку выконвае ён надзвычай важную ролю суфлёра. Цяпер рыхтуецца жартоўная п'еса «Праветрылі». За некалькі хвілін пачынаецца рэпетыцыя першых сцэн цікавай п'есы...

Гэта першыя спробы наладзіць хор. Хто ведае, можа ў недалёкай будучыні стане ён славутым калектывам?..

* * *

Развіталіся мы з моладдзю сардэчна, як старыя сябры.

Мастацкі гурток у Новай Волі налічвае каля дваццаці асоб. За няцэлы год свайго існавання наладзіў каля трыццаці беларускіх прадстаўленняў не толькі ў сваёй мясцовасці, але і ў многіх іншых адлеглых вёсках і мястэчках — такіх, як Кляшчэлі ці Нараўка. Пішучы гэтыя радкі, успамінаюцца мне словы Івана Серады, сказаныя на развітанне:

А вось і першыя крытыкі рыхтуемай п'есы — зацікаўленыя хлопцы і дзяўчаты.

— Наша моладзь вельмі ахвотная да артыстычнай самадзейнасці, нікога не трэба два разы прасіць.

С. ЯНОВІЧ

Фота — А. Амільяновіч

— А вам чаго? — са злосцю пытае дырэктар раённага жылкіраўніцтва.

Ролю дырэктара таленавіта іграе Мікалай Гайдук (пасярэдзіне); сакратарка — Марыся Баўтручук і інтарасант — Іван Серада, які, як відаць, не толькі рэжысіруе, але таксама і іграе акторскія ролі.

Песенны беларускі фальклор Беласточчыны

Па садочку я хаджу

Па садочку я хаджу,
Каня ў руках я ваджу,
Цераз родну маму,
Нежанаты хаджу.

Цераз родну маму,
Цераз родны сёстры
Не даюць Марусі,
Дадому прывесці.

А, я маму й сёстры
Перапрашу,
І сваю Марусю
Дадому прывязу.

Як прывёз я
Марусеньку,
Стала ў куточку,
«Прымі мяне мама,
За родную дочку».

«Ой, ты Маню, Маню,
Бяры каня варанога
І ты адчапіся
Ад сына маёга».

«А я сяду, сяду,
Сяду і паеду,
Я твайго сына люблю,
Той за яго пайду.»

Запісаў **ЯНКА ЦЯЛУШЭЦКІ** ад сваёй маці **МАРЫІ ЦЯЛУШЭЦКАЙ** (37 год) вёска Новае Ляўкова, Гайнаўскі павет.

Аповесць аб Кастусю Каліноўскім

У канцы 1958 года Дзяржаўнае Выдавецтва Беларусі выпусціла з друку аповесць «Подснежники». Аўтарам аповесці з'яўляецца рускі пісьменнік Ільля Клаз, які пражывае ў Мінску.

Невялікая па размерах аповесць расказвае аб Студзеньскім паўстанні 1863 года на Беларусі і Літве. Галоўным героем твора з'яўляецца Кастусь Каліноўскі (Світка) — вялікі беларускі дэмакрат і рэвалюцыянер. Аповесць напісана цікава і палітычна вострa. Яна ў многім вобразна тлумачыць яшчэ малавядомую постаць Кастуся Каліноўскага, як чалавека вялікай волі і крыштальнай чысціні.

Варта, каб аповесць «Подснежники» трапіла і на наш кніжны рынак. Тым больш, што Каліноўскі з'яўляецца слаўным сынам беластоцкай зямлі.

(ся)

Некалькі слоў аб турыстычным руху

На Беласточчыне з году ў год узрастае лік аматараў турыстыкі. Так, калі ў 1955 годзе налічвалася іх звыш 55 тысяч, дык ужо ў 1958 годзе турыстычны рух замыкаецца лічбай каля 165 тысяч асоб! Гэтыя лічбы сведчаць аб гвалтоўна ўзрастаючай папулярнасці турыстыкі на Беласточчыне.

Нарэшце, у другой палове мінулага года падумалі аб далейшай разбудове турыстычнай гаспадаркі ў ваяводстве. 27 лістапада 1958 г. Прэзідыум Ваяводскай Рады ў Беластоку выдаў ухвалу ў справе праграмных правіл і кірункаў развіцця турыстыкі на Беласточчыне. У гэтай ухвале значная ўвага звернута на хуткую разбудову турыстычнай гаспадаркі ў басейнах рэк Супраслі, Нарвы і Буга.

У гадах 1963—64 у Беластоку будзе створана турыстычная станцыя на 80 месц, што моцна пашырыць належную базу ў горадзе. Найпазней у другім квартале 1959 г. будзе наладжана непасрэдная чыгуначная камунікацыя — паміж Беластокам і Белавежай.

У недалёкай будучыні будзе створан вялікі водны турыстычны шлях рэкамі Нараўка — Нарва — Буг. На гэтым шляху будуць створаны гандлёва - начлежныя пункты і турыстычныя базы, якія можна размясціць у раёне вёсак Нараўка, Старое Ляўкова, Сушча, Нарва, Канюкі, Страбля і г. д.

На сродкі ваяводскіх інвестыцый у бліжэйшыя гады ў мястэчку Белавежа пачнецца будова навейшай гасцініцы.

Водны шлях Нараўка — Нарва з'яўляецца надзвычай цікавым для турыстаў. Акружае яго амаль першабытная прырода — ялінавыя і сасновыя лясы. На прасторных прынарваўскіх сенажацях мноства птаства, дзе-ні-дзе толькі ў далечыні ўбачыш вёску.

Другі водны шлях будзе створан на рацэ Буг.

Дарэчы было б, каб у будучым нашае Беларускае грамадска-культурнае таварыства таксама праявіла поўнае зацікаўленне ў абслугоўванні турыстычнага руху.

Трэба, каб БГ-КТ супольна з Ваяводскім Камітэтам турыстыкі выдала краязнаўчыя паштоўкі з двухмоўнымі тэкстамі (арыгінальнасць назваў). На будучых турыстычных шляхах можна было б арганізоўваць майстэрні беларускага народнага мастацтва, як, напрыклад, разьбы, тканін, асаблівых вырабаў хатняга ўжытку.

С. Я.

чыкамі вычаравала, што хоць на выстаўку ў Беласток вязі.

Хлопцы падаліся бліжэй да Ліды. Дзяўчаты прыціхлі.

— А лісткі, пабачце, хлопчыкі, якія лісткі доўгія, — цягнуў жартаўнік. — Не пашкадавала Лідачка на іх ні месца ні нітак. Вось вам і атрымаліся не ружаныя, а сапраўды хрэнавыя лісцішчы.

Хлопцы голасна зарагаталі.

— Сапраўды, — прагаварыла Ліда, калі яны прыціхлі. — А я вось, дурніца, калі вышывала ружу, дык увесь час на цябе прыглядалася. А ты ж даўжэзны, як тычка. Вось і выйшлі яны ў мяне такія доўгія, — апраўдвалася Ліда.

Усе пакаціліся ад смеху, а збянтэжаны жартаўнік падаўся назад, за плечы сяброў.

— Нешта ў мяне тут не выходзіць, — прагаварыла адна з дзяўчын. — Пакажыце яшчэ раз, як рабіць гэты ўзор.

Да яе падыйшоў малады мужчына і ўзяўшы з рук дзяўчыны світар, пачаў ёй тлумачыць. Гэта Васіль Мікалаюк, настаўнік Нурэцкай школы. Ён вялікі спецыяліст рабіць на дратах і вышываць. І вельмі ахвотна вучыць гэтай спецыяльнасці нурэцкіх дзяўчат на вечарынках.

— Ну, што ж, дзяўчаткі, мо' заспяваем, весялей будзе, — прапанаваў настаўнік.

— А вы нам дапаможаце? — звярнулася да хлапцоў адна з дзяўчын.

— Дапаможам, — адказалі тыя дружна.

— Ну, дык пачынай Валя, — прасілі дзяўчаты. І Валя пачала. Яе звонкі чароўны голас узляцеў, быццам на крылах, запаўняючы ўвесь пакой сялянскай хаты.

Эх, каб вы пачулі, як Валя Хмур спявае. Мае талент дзяўчына.

Да яе далучыліся іншыя, і маладая, задорная песня, вырваўшыся з хаткі, пагналася наўздагон мяцеліцы па засыпанай снегам вясковай вуліцы. Спявалі ўсе дзяўчаты і хлопцы, а разам з імі настаўнікі мясцовай школы Васіль Мікалаюк і Мікола Врублеўскі.

— Ну, Вася, пара нам ісці, прыпомніў Мікола, крыху пазней.

— Ды, што вы, яшчэ рана. Пасядзіце, яшчэ паспяваем, — запярэчылі дзяўчаты.

— Не, дзяўчаткі, у нас яшчэ праца ёсць, трэба да заўтрашніх урокаў падрыхтавацца, — адказаў Васіль Мікалаюк. А вы не забывайце, заўтра рэпетыцыя, — дадаў ён.

— Не забудзем, абавязкова прыдзем, — загаварылі ўсе.

Настаўнікі, развітаўшыся з моладдзю, вышлі. Вясковая вечарынка працягвалася далей.

*

Васіль Мікалаюк і Мікола Врублеўскі — выпускнікі Беларускага агульнаадукацыйнага ліцэя ў Бельску. На працягу сваёй некалькігадовай працы ў Нурэцкай школе на Бельшчыне яны патрапілі здабыць пашану і любоў старэйшых. Знайшлі супольнае з моладдзю.

У мінулым годзе настаўнікі арганізавалі тут гурток мастацкай самадзейнасці з пазашкольнай моладзі. Гурток выступаў з пастаноўкамі п'ес: «Пярэстая Красуля» і «Міхалка». Жыхары Нурца і навакольных вёсак з вялікай цікаўнасцю глядзелі на сваіх самадзейных артыстаў. Зараз гурток рыхтуецца да пастаноўкі п'есы «Боты».

Па ініцыятыве гэтых жа настаўнікаў у вёсцы арганізавана вечаровая школа. Маладыя хлопцы, якія не мелі законачанай пачатковай адукацыі, з ахвотай прыходзяць вучыцца ў гэтую школу.

Настаўнікі развіваюць у вёсцы і спартыўнае жыццё. Васіль Мікалаюк спецыяліст па велагонцы, а Мікола Врублеўскі майстар па лёгкай атлетыцы. Здольнасці свае яны з ахвотай пераказваюць вясковай моладзі.

Жыхары вёскі, як моладзь, так і старэйшыя, умеюць ацаніць працу настаўнікаў. Тут іх усе шануюць і любяць. І настаўнікам не прыходзіцца сумаваць. Нуда іх не грызе, і ў горад яны ўцякаць не збіраюцца. Вынікі іх працы даюць ім вялікае задавальненне.

Калі я ад'язджаў з Нурца, мне міжвольна ўспомнілася гутарка са Стасюком, яго «філасофскія» вывады аб вясковых людзях. Шкада хлапца. Мо' з часам вылечыць яго жыццё ад гэтай хваробы.

Зімовая спячка ў жывёл

Стан зімовай спячкі— гэта асобая здольнасць арганізма, якая ўласціва толькі некаторым млекакормячым і двум відам птушак. Да млекакормячых, якія ўпадаюць у зімовую спячку, адносяцца: вожык, розныя віды суркоў, соня, суслік, бурундук, некаторыя віды кажаноў, з птушак — калібры і казадой.

Зімовая спячка заключаецца не толькі ў тым, што з наступленнем зімовых халадоў і да першага веснавога пацяплення, жывёлы ўпадаюць у доўгі сон, але і ў тым, што значна паніжаецца абмен матэрыі. У гэтым стане цела жывёлы астывае фактычна да тэмпературы ў некалькі градусаў вышэй точкі замярзання. Але сэрца жывёлы нават у такім стане ўсё ж пасылае кроў па артэрыях і венах, у той час, як сэрца жывёл, якія не ўпадаюць у спячку, спыняе сваю дзейнасць.

У той час, калі жывёлы ўпадаюць у спячку, яны харчуюцца сваім тлушчам. Але ж вядома, што пры такой тэмпературы тлушчы застываюць і становяцца цвёрдымі. Каб прадухіліць гэты працэс, жывёлы гэтыя валодаюць яшчэ адной цікавай якасцю: яны распускаюць гэтыя тлушчы.

Цікавыя дадзеныя аб зімовай спячцы атрымалі др. др. Чарльз і Лайман (Гарвардскі універсітэт, ЗША). Доследы яны рабілі над залацістым хамячком з сямейства грызуноў. Хамяк упадае ў спячку ў любую пару года, калі яго змясціць у пакой з тэмпературай у пяць градусаў. Тэмпература яго цела ў час спячкі толькі на адзін градус перавышае тэмпературу паветра ў пакоі (г. зн. мае 6° С), у той час як нармальная тэмпература цела залацістага хамячка — 37° С. Дзейнасць яго сэрца падае да васьмі - дзевяці ўдараў у мінуту. Жывёла ў гэты час знаходзіцца ў несвядомым стане, у поўнай акамянеласці.

Хамячка можна абудзіць, калі злёгку крануць яго пальцам ці драўлянай палачкай. Але для таго, каб ён цалкам прачнуўся, патрэбна каля трох гадзін. Прыблізна праз гадзіну жывёла будзе рабіць да 35 уздыхаў у мінуту, а тэмпература яго цела падымаецца да 10° С. Праз дзве гадзіны хамяк робіць спробы ўстаць, але яшчэ не ў стане кіраваць сваімі мускуламі.

Праз дзве з паловай— тры гадзіны ён, нарэшце, набывае сваю нармальную тэмпературу — 37° С, і паводзіны яго становяцца нармальнымі.

Даследваючы кару галаўнога мазга жывёлы, Лайман устанавіў, што пры тэмпературы ніжэй 27° С яе дзейнасць спыняецца, а чуллівыя нервы працягваюць сваю работу пры значна больш нізкай тэмпературы. Гэтым тлумачыцца, чаму кіраванне мышцамі ўтрачваецца ў першы перыяд апускання ў сон і вяртаецца на апошніх стадыях абуджэння.

У сувязі з вышэй сказаным, асобую цікавасць набывае ўстаноўлены ў апошнія гады факт, што шматлікая амерыканская група вельмі маленькіх (бываюць велічынёю ў чмеля) рухлівых птушак — калібры мае ў супрацьлегласць усяму астатняму класу птушак непастаянную тэмпературу цела.

Вядома, што калібры могуць падтрымліваць адзін і той жа ўзровень абмену матэрыі ў арганізме толькі пры пастаянным прыёме ежы. У начныя гадзіны некампенсіраваны выдатак энергіі ў іх такі вялікі, што тэмпература цела зніжаецца амаль да ўзроўню тэмпературы паветра. Калі калібры, якія знаходзяцца ў няволі, некалькі гадзін не атрымліваюць ежы, яны апускаюцца на падлогу, качанеюць, і на першы погляд здаецца, што яны мёртвыя. Але варта іх толькі ўзяць у рукі, трошкі абагрэць, як яны «прачынаюцца» і, калі іх цяпер падкарміць, зноў пачынаюць нармальную жыццедзейнасць. Птушаняты калібры ў адсутнасці бацькоў (адсутнасць звычайна цягнецца не больш васьмі мінут) пры нізкай тэмпературы паветра моцна аслабляюцца і ўжо не адчыняюць клюва, калі з'яўляюцца бацькі. Калібры пачынаюць карміць птушанят сілком і вяртаюць іх такім чынам да жыцця. Яны часта прабуюць карміць ужо мёртвых птушанят, у той час як астатнія птушкі выкідваюць памерпшых птушанят з гнязда.

Цяпер ёсць падставы меркаваць, што бліжэйшыя сваякі калібры — звычайныя стрыжы, у якіх таксама высокая жыццедзейнасць і яны так, як і калібры, маюць зменную тэмпературу цела. А калі гэта сапраўды так, то даўнейшая думка Арыстоцеля, што птушкі на зіму ўпадаюць у адранцвенне, магчыма, грунтавалася на «застыўшых» стрыжах і толькі няправільна абагульнена для ўсіх птушак.

Б. ЧЭЧУГА

Бульба, вырашчаная з насення

Пытаннямі атрымання клубняў бульбы з насення вучоныя займаліся яшчэ ў першай палове XIX стагоддзя, але беспаспяхова. Справа ў тым, што насенне гэтай культуры патрабуе вельмі мелкага заворвання (не больш чым 9,5 сантыметра), усходы растуць павольна, таму іх заглушае пустазелле.

Нядаўна ў Маскве, на навуковай канферэнцыі, якая праходзіла ў сельскагаспадарчай акадэміі імя К. А. Ціміразева, былі прадэманстраваны клубні бульбы, вырашчанай з насення.

На гароднiннай даследчай станцыі акадэміі сеялі бульбу з дапамогай стужак усходааховўнай паперы. Гэта забяспечыла патрэбную глыбіню заворвання насення, а таксама перашкаджала прарастанню пустазелля. Ураджай склаў да 200 цэнтнераў клубняў з гектара.

Вырошчванне бульбы з насення дае здаровы пасадачны матэрыял, у той час, як пры клубневым размнажанні большасць хвароб перадаецца праз клубні.

Акрамя таго, значна зніжаецца кошт пасадачнага матэрыялу.

Бульба з насення — гэта ўжо недалёкая будучыня.

Весела і заможна жывецца калгаснікам у Савецкім Саюзе.

На здымку: калгаснікі вяртаюцца дадому з навагодняй гулянкі ў сваіх суседзяў. Фота — ЦАФ

Мільён і мільярд

Вядома, не цяжка сказаць, што мільён — гэта адзінка з шасцю нулямі, а мільярд — у тысячу разоў большы за мільён. Значна цяжэй адказаць, колькі патрэбна часу, каб налічыць адзін мільён. Для гэтага вам давялося б лічыць дзень і ноч, нават не есці і не спаць, (па 24 гадзіны ў суткі) цэлых 12 дзён. А каб налічыць мільярд, чалавеку трэба бесперапынна лічыць на працягу 31 года! Вось што азначае лік з 10 лічбаў!

Рэнтген і дыяменты

У новаадкрытых капальнях дыяментаў у Якуціі (СССР) ужыты спосаб пошукаў дыяментаў пры дапамозе праменняў рэнтгена. Апарат выкрывае найлепшы дыямент у зямлі і замяняе працу 70 чалавек.

Крыху аб кані

Конь можа стоячы заснуць мацней, чым лежачы. Ён можа без шкоды для здароўя не класціся цэлымі месяцамі.

Нервовая істэма каня можа адпачываць, калі конь стаіць.

Снег замест кабелю

У працэсе работ Міжнароднага геафізічнага года амерыканскія вучоныя ў Антарктыцы прапанавалі і паспяхова здзейснілі сувязь паміж сваімі палярнымі станцыямі пры дапамозе распаўсюджвання радыёхваль у снезе.

Такая сувязь аказалася магчымай, таму што таўшчыня снегу там дасягае 10 і больш метраў і можа выкарыстоўвацца як своеасаблівы хвалявод — кабель сувязі.

Сэрца камуніста

(Працяг са стар. 3)

Камуністы Заходняй Украіны. Турэмны паэт-самавук Косця Тацый. Сардэчны, разумны, чалавек, таварыш Марышчук, член ЦК КПЗУ. Нястрымны, палкі рэвалюцыянер Паўлюк, які быў асуджаны тройчы на пажыццёвае зняволенне і, звыш таго, яшчэ на пятнаццаць гадоў...

Прайшлі бясконца доўгія турэмныя гады. Прашумела вайна. Ідзе дванаццаты год мірнай, стваральнай працы. І як жа добра думаць пра тое, што многія, з якімі ён пакутаваў, не сышлі са шляху, не стаміліся!..

Героем Савецкага Саюза выйшаў з партызанскіх лясоў Валодзя Царук, стаўшы пасля адказным савецкім работнікам. Умацоўвае родную ўладу, упрыгожвае побыт савецкіх людзей сакратар Баранавіцкага горсавета Рафаіл Сяржант, які баявым афіцэрам прайшоў ад Волгі да Эльбы. Дыпламатычным работнікам Польскай Народнай Рэспублікі працуе за граніцай Ян Ізыдорчык. Ужо таксама, як і Павел, пасівеў былы светлы падлётак Самуіл Малька, буйны палітработнік у арміі...

Некаторыя слаўна загінулі ў барацьбе з фашызмам. У верасні трыццаць дзевятага года ў грудзёндскай турме былі захоплены і закатаваны гітлераўцамі Сеня Нос і Іван Сяржант. У тыя ж дні смерцю смелых загінуў Марыян Бучэк, які ўзначальваў групу былых равіцкіх палітвязняў — знішчальнікаў фашысцкіх парашутыстаў. У барацьбе за народную бацькаўшчыну загінулі польскі партызан Ян Фарэмняк і Метак Кавальскі — удзельнік варшаўскага паўстання. Летам сорак першага года ў наднёманскіх Шчорсах быў расстраляны захопнікамі вясковы актывіст Пятровіч. Над Бярозай - ракою загінуў грозны партызанскі мінёр Аляксандр Самсыт, над Нёманам — кавалерыст Мікола Шэўка, імя якога будзе высечана на граніце Любчанскага помніка...

Сляды другіх згубіліся ў віры гадоў... А тады, у той незабыўны час, яны складалі дружны калектыў, членам якога так добра было адчуваць сябе і яму, беларускаму хлопцу з бунтарскай Навагрудчыны.

...Вярнуўшыся са Свентакшыскай турмы, Валодзя нездарма яшчэ раз напомніў Паўлу і іншым сябрам, што нельга верыць у нейкую, нават найменшую, чалавечнасць пілсудчыкаў. Уступкі вязням, на якія пайшла турэмная адміністрацыя, прадыктаваны былі толькі страхам перад націскам міжнароднага рэвалюцыйнага руху.

З прыходам да ўлады Гітлера, пасля разгрому нямецкай кампартыі, пілсудчыкі пачалі наступленне на рэвалюцыю шырокім фронтам, павучнёўску шчыра пераймаючы нямецкі фашызм. Адроджаны «Дранг нах Остэн» (хоць ён і быў у сваіх, не вельмі замаскаваных, планах скіраваны ў першую чаргу супраць незалежнасці польскага народа) дапамог узняць галаву цёмным сілам польскага вялікадзяржаўнага шавінізма. Гэта добра адчулі нацыянальныя меншасці, правы якіх паступова і вельмі хутка былі зведзены да нуля. Саксэнгаўзен, папярэднік Асвенціма, які ў далейшым ледзь не стаў магілай усяго польскага народа, паклікаў да жыцця Картуз - Бярозу. Людзі, якія паслядоўна вялі Польшчу да вераснёўскай катастрофы, былі аслеплены адзінай са сваімі замежнымі партнёрамі і сапернікамі нянавісцю да першай краіны сацыялізма.

Пра еднасць ворагаў пралетарскай рэвалюцыі нядрэнна гаварыў і той факт, што нямецкія камуністы, якім удавалася ўцячы з гітлераўскіх канцлагераў у Польшчу, тут зноў трапялі за краты ці за драты. З такімі таварышамі Паўлу даводзілася сустракацца ў Равіцкай турме. Адтуль, з фашысцкай Германіі, разам з яўрэйскімі пагромамі і гета ва ўніверсітэтах, у турму прыйшла сегрэгацыя вязняў па нацыянальнаму прынцыпу. Пераймаючы ў сваіх нямецкіх калегаў, тэарэтыкаў расізма, польскія «вучоныя» вымяралі чэрапы палітвязняў, рабілі глыбокадумныя вывады з таго ці іншага колеру «камуністычных» вачэй і валасоў. Аднаму з іх, не паддаўшыся «навуковай» аперацыі, Павел параіў пайсці з такою мэтай у Бельведэр...

Гэты круты паварот у палітыцы пілсудчыкаў камуна адчула адразу пасля студзеня 1933 года

Перш за ўсё была забрана бібліятэка. Праўда, частку кніг найдаражэйшых, удалося схаваць. Творы класікаў марксізма - ленінізма, гісторыю партыі і некаторыя іншыя кнігі, патрэбныя для вучобы, расшывалі і па аркушу, а то і па лістку, хавалі ў матрацах з марской травы, па-майстэрску распускаючы для гэтага і сцягваючы нутраны шоў. Ложкі, або хутчэй тапчаны з ножкамі на шарнірах, на дзень падніmaліся да сцяны. На падлозе, у тых месцах, дзе станавіліся ножкі, прывінчаны былі бляшаныя падкладкі. Іх адвінчвалі, прарэзвалі дзірку ў падлозе і, на шпагаціне, прынесенай з друкарні, апускалі пад падлогу скручаныя ў трубачку лісты з кніг, пасля чаго акуратна закаркоўвалі і закрывалі дзірку бляшкай. Лісты гэтыя даставаліся і хаваліся па меры патрэбы. Работа вельмі складаная, калі ўлічыць нядрэннае вока адміністрацыі — «вочок» у дзвярах. Матрацамі такім чынам карысталіся да трыццаць шостага года, пакуль не знайшоўся правакатар. Распароўшы матрацы, «пшадоўнікі» знайшлі ў іх, апроч літаратуры, якой карысталася камуна, лісты з кніг і сшыткаў польскіх палітвязняў з часоў кайзераўскай акупацыі гэтых мясцін. Сакрэт бляшак пад ножкамі ложкаў застаўся неразгаданым да самага вызвалення.

(Працяг будзе)

Хроніка БГ-КТ

Гарадскі Аддзел Беларускага таварыства ў Беластоку супольна з Клубам міжнароднай кніжкі і друку наладзіў вечарыну, якая адбылася 26 студзеня г. г. У першай частцы вечарыны была заслухана цікавая гутарка аб савецкай касмічнай ракеце. Затым паказаны каляровы мастацкі фільм «Беларускі канцэрт» і кінахроніку з жыцця Беларусі.

Прысутных было каля 300 асоб — членаў і сімпатыкаў Беларускага таварыства ў Беластоку. (ся)

*

30 студзеня, на вечарыне, арганізаванай Клубам міжнароднай кніжкі і друку ў Беластоку, выступіў беларускі хор, які існуе пры Галоўным Праўленні Беларускага таварыства. Прысутных было звыш 400 асоб.

*

1 лютага, у святліцы Гарадскога Аддзела БГ-КТ у Беластоку адбылася танцавальна - музыкальная вечарына. Вечарыну наладзіў актыў Аддзела ў форме нядзельнага адпачынку. (ся)

*

1 лютага ў 10 гадзін раніцы адбыўся сход бацькоў удзельнікаў музычнага курса, які існуе пры Гарадскім Аддзеле Беларускага таварыства ў Беластоку. На сходзе абмяркоўваліся вынікі навучання пасобных курсантаў. (ся)

*

29 студзеня ў Сухінічах (Сакольскі пав.) адбыўся сход мясцовай моладзі. Гаварылася на ім аб арганізацыі мастацкага гуртка. Арганізатарамі будучага гуртка моладзь выбрала настаўніцу мясцовай школы Зою Цілюлько і Аляксея Тура.

Ажывілі клуб у Нараўцы

Два гады таму на станцыі Нараўка быў з крыты чыгуначны клуб. Аб гэтым было напісана на старонках «Нівы». Такім чынам, моладзь вёскі Плянта не мела магчымасці развіцця культурнай працы.

29 лістапада 1958 года клуб быў адкрыты, а праз некалькі дзён арганізаваўся гуртох Саюза сялянскай моладзі і мастацкі гуртох, які падрыхтаваў п'есу «Боты», а таксама некалькі народных песень і танцаў і з гэтай праграмай выступіў 17.I.1959 г.

Канцэрт прайшоў, як на першы раз, даволі ўдачна. Некаторыя асобы, як Вера Кот, інструктар гуртка Рыгор Здаwоўскі, Пятро Шадуля, выявілі свае мастацкія здольнасці. Яны працуюць старанна, дбаюць аб павышэнні свайго мастацкага ўзроўню, як і ўзроўню ўсяго калектыву. Моладзь намерана арганізаваць аркестр, толькі мае клопат з музычнымі інструментамі. Калектыў ужо апрацоўвае новыя п'есы. У клубе ёсць радыё, адаптар, польскія, савецкія часопісы, ёсць і «Ніва». «Ніга» выпісваецца тут на цэлы год. У клубе збіраецца не толькі моладзь, але і старэйшыя. Многія карыстаюцца бібліятэкай. У нашай бібліятэцы няма пакуль што беларускіх і рускіх кніжак, але думаю, што дапаможа нам з гэтым справіцца Беларускае грамадскае - культурнае таварыства у Беластоку.

Раз на два тыдні ў вёску Плянта прыязджае аб'ездное кіно, мясцовае насельніцтва з ахвотай прыходзіць глядзець фільмы. У чыгуначным клубе ў Нараўцы жыва разгортваецца культурная праца моладзі. Шчыра дзякую за гэта нашай моладзі з Плянты. Я, як кіраўнік клуба, пастараюся, каб працу клуба паставіць на як найвышэйшы ўзровень.

У. КЛІМЮК
Плянта.

Моладзь стараецца

У «Ніве» ад 25 студзеня 1959 г. было многа напісана аб выступленні кленіцкіх артыстаў-аматараў. Варта дадаць, што гэтыя артысты пастанавілі пайсці з родным, жывым беларускім словам у іншыя вёскі. Жаданнем гэтага гуртка ёсць пашыраць і распаўсюджваць беларускую культуру. Няхай беларус пачуе таксама сваю родную мову на сцэне. Таму моладзь самадзейнікі выступалі ўжо ў такіх вёсках, як Чыжы, Курашава, Тынявічы Валікія. У кожнай вёсцы і на кожным выступленні збіралася многа людзей. Драматычны гуртох і хор маюць многа запрашэнняў. У будучыні яшчэ выступяць не раз.

Даход за канцэрты і пастаноўкі з'яўляецца ўласнасцю гуртка і выкарыстоўваецца на ўборы і дэкарацыі. Ужо, напрыклад, гуртох купіў заслону. На адным са сходаў самадзейнікі пастанавілі выслаць 250 зл. на пабудову Дома-помніка К. Каліноўскаму. Пастанова ўжо ажыццёўлена. Моладзь ніколі не забудзе пра свайго дзеяча.

Апрача драматычнага гуртка і хора існуе ў Кленіках (Гайнаўскі павет) яшчэ арганізацыя ЛПЖ. Кленіцкая моладзь цікавіцца арганізацыйнай працай. Яна старацца, каб як найшырэй разгарнуць культурную дзейнасць. Між іншым, члены ЛПЖ пастанавілі наладжваць розныя вечарынкі, гульні, лектараты і г. д. У гонар III З'езду ПАРП моладзь прыняла наступныя абавязацельствы: пабудаваць футбольную плошчу і арганізаваць забаву, а сабраныя за гэта грошы перадаць на пабудову школы. У сувязі з гэтым разгорнецца спартыўная і культурная работа. Варта было б таксама падумаць аб арганізаванні ў Кленіках Саюза сялянскай моладзі і гарцэрства. Тады моладзь будзе жыць яшчэ весялей.

АЛ. ЗАКРОЙШЧЫК
Кленікі, Гайнаўскі пав.

Я пакінуў курыць

Я курыў ад 18 год, а цяпер маю 61. Увесь час, калі курыў, адчуваў вялікую цяжкасць у грудзях, душыў мяне кашаль, пераважна ноччу, да таго «цяжкасць» адчувалася і ў кішэні.

Аднойчы на старонках «Нівы» спаткаў загаловак — «Сто семдзесят пяць школ пайшло з дымам у Беластоцкім ваяводстве». Прачытаў у гэтым артыкуле, што Беластоцкае ваяводства за 1 год пракурвае 175 мільёнаў злотых, а збудаваць адну школу на 100 вучняў каштуе 1 мільён злотых.

Узяў я ды й кінуў курыць.

У сакавіку вось будзе ўжо 2 гады, як не куру, а лепш з'ядаю лішнюю міску крупніку і лішні кавалак хлеба (апетыт маю лепшы), і дыхаю свабодна поўнымі грудзьмі.

Успомнілася мне гэта ў сувязі з дэвізам: «1000 школ на 1000-годдзе». Таму звяртаюся да ўсіх вас, курцы, кіньце курыць, аддайце гэтыя грошы на будову школ.

Як жа радасна нам будзе і карысна, калі кожная вёска будзе мець сваю школу!

РЫГОР СЕМЯНЮК
Райкі
Бельскі павет

Міністэрства Культуры і Мастацтва

Камунікат Дэпартамента — асветнай працы і бібліятэк

Дэпартамент культурна-асветнай працы і бібліятэк паведамляе, што культурна - асветныя працаўнікі, якія жадаюць пашырыць дыяназон сваіх ведаў, могуць у 1959/60 навучальным годзе распачаць завочнае навучанне (з навочнымі сесіямі) і экстэрністычнае на ўніверсітэтах.

Жадаючыя паступіць вучыцца падаюць заявы і адпаведныя дакументы ў аддзел культуры да 15 сакавіка 1959 г. або непасрэдна ў навучальную ўстанову да 15 красавіка. Калі каго будуць цікавіць бліжэйшыя інфармацыі, няхай звернецца да павятовых аддзелаў культуры або да нас, у рэдакцыю.

„NIWA”

Organ ZG BTSK. Adres ZG BTSK: Białystok, M. C. Skłodowskiej 1, tel. 54-14

Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1, tel. centr. 37-41, red naczelny i sekretariat 25-89

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa”.

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł, kwartalnie — 7.20 zł, półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł.

Wpłaty kierować na PKO 12-5-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch”. Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.

Prenumeratę na „Niwę” przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10.15 zł, półrocznie — 20.30 zł i rocznie — 40.60 zł. Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch” Warszawa.

Zamówienia na „Niwę” z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONA” Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4,16

Nkł. 5.000 Bltk. P-2

Як жыве моладзь Агульнаадукацыйнага ліцэя ў Міхалове

Усім вядома, што ў Міхалове ўжо некалькі год існуе Агульнаадукацыйны ліцэй. Пры школе ёсць інтэрнат, у якім заўсёды ўтрымліваецца першакласная чысціня і парадак.

Зрэшты, у кожным класе таксама захоўваецца прыкладны парадак. Падчас перапынкаў моладзь прахаджваецца па калідорах.

Моладзь старэйшых класаў сочыць за парадкам сярод малышоў.

За ўсё гэта трэба дзякаваць дырэктару ліцэя Уладзіславу Хомічу, намесніку дырэктара — Язэпу Пароўскаму і ўсяму настаўніцкаму калектыву.

ЯНКА СЕРАДА
Міхалова

Узнагарода

Узнагароду 100 зл. за найлепшы ліст у мінулым тыдні атрымае Аляксандр Закройшчык з Кленік і У. Клімюк з Плянтаў.

Партызанская вячэра ў Чаромсе

Назат старэйшыя жыхары Чаромхі не памятаюць такога вялікага зборышча людзей, якое тут было ў суботу 31 снежня г. г. Гэтае зацікаўленне было выклікана прыбыццём у Чаромху славутага на Беласточчыне партызанскага дзсаншчыка — «Валодзі» — Івана Анацкі.

Зала мясцовага кіно, да апошняга месца запоўнілася людзьмі. Нажаль, не усе маглі тут змясціцца. Сапраўды сардэчная, задушэўная была гэта сустрэча.

На здымку: выступае «Валодзя» — славуты дзсантнік.

У зале кіно ў Чаромсе.
фота — Лясоцкі

Рэдактар Амільяновіч расказаў прысутным аб дзейнасці беларускіх партызанскіх атрадаў ім. Пархоменкі, ім Дзяржынскага, якія дзейнічалі ў ваколіцах Чаромхі.

А пасля выступаў сам «Валодзя» і вельмі цікава расказваў, як гэта 15 год таму назад разам з сувязным Шуркам баравым вырваўся з рук фашыстаў, якія акружылі іх у хаце Сідарукоў у Кузаве. Пасля сустрэчы ў вельмі цёплай і сардэчнай атмасферы адбылася партызанская вячэра, прыгатаваная ў гонар дарагіх гасцей гаспадарамі Чаромхі.

Сустрэча была фільмавана вайсковай кінахронікай. (вб)

Да тысячагоддзя Польшчы

Каапераыя забеспячэння і збыту ў Беластоцкім ваяводстве будуе школу

19 студзеня 1959 г. адбылося пасяджэнне праўлення Ваяводскага праўлення грамадскіх кааператываў у Беластоку.

Згодна з пастановай праўлення ВПГК (ВЗГС) кааперацыя забеспячэння і збыту, а таксама прафсаюзы Беластоцкага ваяводства прызначаюць фінансавыя сродкі на пабудову пачатковай школы ў Лесапільнай Рутцы (Сувальскага павета), поўны кошт якой, з абсталяваннем, школьнымі прыладамі і навуковымі дапаможнікамі, як падаюць асветныя ўлады, будзе каштаваць 850 тысяч злотых.

Улетку 1960 года ў напабудаваную школу (заканчэнне пабудовы і адкрыццё школы вызначана на летнія канікулы ў 1960 г.) прыдуць дзеці работнікаў кааперацыі забеспячэння і збыту Беластоцкага ваяводства. Тут малышам будзе ўладжаны летні лагер.

К. АСТАПЧУК

Добрая настаўніца

У нашай вёсцы ёсць школа. Кіраўніком гэтай школы з'яўляецца Галіна Бароўская. Жыхары нашай вёскі вельмі задаволены ёю.

Галіна Бароўская заўсёды з кожным пагутарыць, а калі трэба, дык і параіць і паможа. Нядаўна яна арганізавала моладзь і разам падрыхтоўвае пастаноўку п'ес. Моладзь з радасцю ўзялася за працу.

Н. К.
Дубічы - Царкоўныя

Рэдакцыйная пошта

АЛЕСЬ БАРСКІ — Прышліце тэрмінова свой адрас. Маем для Вас прапанову. А найлепш прыедзьце ў рэдакцыю. За дарогу вернем.

ПЯТРУСЬ ЗАРЭЧНЫ — Прышліце свой адрас.

КАРП МАТВЕЮК, Я. ГРЫЦ — Залешаны, Э. КАЗАК — Орля, А. БАКАНАЧ, УЛ. ПАПЛАЎСКІ — Беласток, А. СЕМЯНЮК — Трывежа, А. НЕСЦЯРУК — Мелялкі, П. ГУРСКІ — Мілейчыцы, Е. ЮЗВЮК — Ахрымовічы, — адказы на вашы лісты вышлем па пошце.

— Мой сусед назваў мяне лодарам. — Не хочацца толькі з ложка устаць, я б яму паказаў, які я лодар.

У бальніцы

Доктар: — Не магу больш таіц стан здаро ÿ у вас вельмі небяспечны. Ці ёсць у вас жаданне ўбачыць каго-небудзь?

Хворы: — Так.

Доктар: — Каго?

Хворы: — Іншага доктара. (кв)

Пазнаёміўся

Вуліцай праходзіла маладая прыгожая дзяўчына. Гэта заўважыў хлапец, якому яна вельмі спадабалася. Ён захацеў з ёю пазнаёміцца і, доўга не думаючы, падышоў да яе і ўшчыпнуў за мяккае месца.

— Свіння — адвярнуўшыся, прагаварыла дзяўчына.

— А я, Іван Рамашка, — прагаварыў хлапец, працягваючы руку.

ЯНКА

Мінулы час

— Янка, — пытае настаўніца на ўроку, — скажы, які гэта час «я прыгожая».

Э, гэта ўжо мінулы.

Грозны муж

— Знаеш, Зіначка, мой муж такі зайздросны, што страх. Сказаў, што застрэліў бы таго, хто асмеліўся б мяне пацалаваць.

— А кулямёт у яго ёсць? (ш)

У салдатах

Афіцэр трэніруе салдат. Што хвіліну падае каманду:

— Кладзіся! Уставай!

Адзін салдат лёг, і на каманду «ўставайце», не падымаецца. Да яго падыходзіць афіцэр:

— Вы што, грамадзянін, не выконваеце маёй каманды?

— А нашто тут уставаць, калі зараз жа зноў будзем лягаць.

Хто згубіў?

Аднойчы ў пакой, у якім адбываўся сялянскі сход, убягае чалавек і пытае:

— Хто згубіў 1.000 злотых?

Але ніхто нічога не гаварыў.

— Ну, калі так, дык я палажу іх на стале, а хто згубіў, той і возьме.

Праз хвіліну ўбягае другі з плачам, што ён згубіў грошы.

Бярыце, вунь ляжаць, — адказаў хтосьці з прысутных.

Чалавек палічыў, ды і зноў у лямант.

— Гэта не мае, я меў 900 злотых. (я)

Беластоцкі абажур

На вуліцы Кілінскага
Малочны бар стаіць.
Ішоў я тою вуліцай.
Уступіў перакусіць.

І вось я выкупіў сабе
Патраву звану «жур».
Вось ем. І адбіваецца
У журы абажур

Прыемна ў бары, ціхенька
Святло ярка гарыць.
Прыгледзеўся да стравы —
І бачу, штось чарніць

Я моцна ўстрывожыўся,
Хацеў падняці рух,
Што ў журы тым, які купіў,
Ёсць каля сотні мух.

Але пасля агледзеўся,
Што мухі ёсць не тут.
Яны у абажураві,
Іх можа цэлы пуд.

Яны сваё адседзелі,
Павыкідайце іх.
Вясна ўжо да нас ідзе,
Напусціце другіх.

МІКОЛА КРАЎЧУК

У першыя месяцы

Двое маладых, што нядаўна пажаніліся, сядзяць вечарам у хаце. Ён штосьці робіць, а яна чытае газету.

Раптам муж кажа жонцы:

— Ідзі спаць, галубка, ужо позна, я таксама хутка прыду.

— О не, — адказвае жонка, — я сама не пайду, бо як я засну, то ты мяне не разбудзіш.

У школе

Чаму?

— Які месяц найкарацейшы? — спытаў настаўнік вучня.

— Май! — адказаў вучань.

— Дрэнна, — люты.

— Чаму люты? — пытаў далей вучань. То ж май карацейшы на цэлую літару. (б)

Здагадаўся

Святар пытае вучня:

— Хто такі быў святы Павел?

Вучань:

— Не ведаю.

Святар імкнецца дапамагчы:

— Ап... ап...

— Аптэкар, — адказаў вучань.

Ева

Мішанька, за што ты б'еш Верачку?

— А, бо мы бавіліся ў Адама і Еву, і Вера, замест мяне сакусіць, сама з'ела яблык. (ш)

Ці будзеш?

Аднойчы хлопец пытае другога:

— Ці як абрэжуць табе адно вуха, будзеш бачыць?

— Буду! — адказаў той.

— А як другое абрэжуць?

— Таксама.

— Не будзеш, таму што шапка на вочы ўпадзе. (б)

АДГАДАНКА

(Апрац. Л. Красоўская)

1/ 13. 4. 25.
2/ 19. 32. 3. 43. 10. 23. 12. 1.
3/ 11. 7. 16. 40. 27. 31. 30
4/ 22. 20. 41. 2. 35
5/ 9. 37. 33
6/ 36. 8. 42. 39
7/ 18. 28. 26
8/ 33. 6. 21. 5
9/ 24.
10/ 17. 14. 15

1. асабовы займеннік
2. карэнны жыхар
3. сельскагаспадарчая машына
4. савецкі пісьменнік
5. адзінка часу
6. множны лік ад слова вуж
7. харч паўночных аленяў
8. рака на Украіне
9. галосная літара
10. прадукт пчалінай працы.

Кожны рад лічб абазначае пэўнае слова, значэнне якіх падана ніжэй. Кожнай лічбе з гэтага раду адпавядае адна акрэсленая літара. Пастаўце ўсе лічбы па парадку ад 1 да 42, надаючы кожнай адпаведную ёй літару.

Вы прачытаеце вядомую беларускую прымаўку.

Мост

Уязджаючы ў нашу вёску, трэба прабірацца цераз рэчку, праз якую перакінут невялікі мосцік.

Мост гэты цара - бацюшку памятае, таму і пад пустым возам скрыпіць, дошкі пад коламі падскакваюць — барабанную трывогу выбіваюць.

Між нашых жыхароў няма смяльчака, які б адважыўся з грузам праехаць па гэтым мосце. Нават конь, як толькі ўвойдзе на мост, галаву паверне і скоса вокам мерыць, ці здолее на бераг скочыць, у тым выпадку, калі б мост праваліўся пад ім. Вядома, жыхарам не ўсміхаецца ездзіць праз другі мост, бо трэба накладаць пяць кіламетраў дарогі. Таму гэты мост усяму насельніцтву вёскі залез у вантробы.

Калі, нарэшце, усе людзі выйшлі з цярпення, пастанавілі сабрацца, пагутарыць на тэму неабходнасці рамонту маста. Сабраліся мужыкі ў вясковым клубе. Сцяпан Шыла нават вельмі практычна гаварыў, як нам мост паставіць, значыцца самім трэба рукавы закачваць. Пасля таго была вынесена і зацверджана пастанова аб тым, каму які матэрыял завезці для рамонту, раздзялілі работу на гаспадароў, затым усе і разышліся, адчуваючы сябе так, як бы выканалі ўжо свой грамадскі абавязак.

На другі дзень Іван Сулоня пачухаў патыліцу і кажа:

— Хочаш, не хочаш, а дзве балкі да мосту трэба падвезці.

— Ну, й дурань! Бервяно бачыць, а тое, што дома дроў няма, дык і не прыкмеціў. У лес за дрывамі збірайся, а бярвенні не зайцы, не ўцякуць,—адазвалася жонка, гартаючы казанамі ў печы.

Вечарам, лягаючы спаць, Хвёдар Глыба прыпомніў старэйшаму сыну:

— Раненька трэба падвезці друкі да мосту, наш абавязак, грамадства загадала.

— Які хуткі знайшоўся, Іван яшчэ бярвенняў не прывёз, а ты ўжо са сваімі друкамі спяшаешся, — заўважыў сын, скідаючы нагавіцы і падскокваючы на адной назе. На наступны дзень раніцай Міхась Варона прызнаўся жонцы:

— Эх, чорт падстроіў, паабяцаў я дошкі на мост, а цяпер і шкадую, дошкі ж два цалі — першакласны матэрыял на падлогу.

— Чаго сунуўся з носам, ордэн думаеш дастанеш, вунь Іван з Фёдарам першымі ў чарзе і то не спяшаюцца, а ты вось, акуратны знайшоўся — фукнула Міхасёва жонка.

Коратка кажучы, мост застаўся такім, якім быў раней, ніхто яго не рамантуе. За гэты час ён яшчэ горш скасіўся і галасней стаў скрыпець, быццам скардзіцца на мужыкоў за тое, што яны не выканалі сваё заданне.

Самі ж мужыкі, едучы ў вёску, аб'язджаюць круг на другі мост і праклінаюць на чым свет стаіць, крыўдзяцца, што ўлады зацягваюць пабудову тысячы школ.

У плане зацверджана пабудова школы ў нашай вёсцы, але дрэнны мост і матэрыял на пабудову немагчыма давезці.

Калі разабрацца, дык не цяжка заўважыць, што многія нашы справы на гісторыю гэтага маста падобны

Дзядзька Левань.

На падлізу

З трыбуны любіў недахопы крыць,
На адстаючых глядзеў ён коса,
Самаму начальству даваў прыкурыць
Са страснасцю... папярос у.

АСА

Усяная ўсячына

Вучоны сабака

Амерыканскі цыркавы артыст Джэмс паказаў, як найцікавейшую штуку тое, што яго сабака лапамі адкручваў кран з гарачай і халоднай вадой, якая лілася ў ванну. Аднойчы ў адсутнасці Джэмса ў хаце сабака сама выпрабавала гэтую штуку. У выніку, калі артыст вярнуўся дамоў, усё памяшканне было заліта вадой.

Пацук прычынай катастрофы

Што можа зрабіць адзін пацук, тое часам цяжка зрабіць дзесяткам людзей. У англійскай мясцовасці Крэве пацук павыточваў такія норы ў плаціне, што вада прарвала плаціну, выйшла з возера, і на дне засталося каля мільёна рыб. Вада паразмывала суседнія палі. 60 асоб з некалькімі бульдозерамі мусіла працаваць тры тыдні, каб адбудаваць плаціну.

Чварачкі

У Дэтройце (ЗША) 39-гадовая Юлік Ультан нарадзіла чатыры дзяўчынкі. Роды адбываліся ўсяго 14 мінут. Кожнае дзіцё важыла каля 2 кг.

Герой з кухонным нажом

77-гадовая Франчэска Якоангелі з Рыма ў той час, калі кроіла цыбулю вялікім кухонным нажом, пачула нейкія крыкі ў суседкі. З нажом у руках яна пабегла да суседкі і ўбачыла бандыта, які забірае розную маёмасць. Прыбегшы да яго, неспадзявана яна падсунула нож да горла і крыкнула: калі рушышся, галава з плеч. Бандыт збялеў і паволі ад страху асунуўся на зямлю. Ён баяўся пазварушыцца, пакуль аж не прыйшла паліцыя.

Новы спосаб змывання пасуды

Заходненямецкі суд пакараў пяцьмі месяцамі арышту пасудамыйку Еганнэс Вентыг, якая знайшла новы лёгкі спосаб змывання пасуды. Яна папросту давала яе вылізаць свайму сабаку. Бар знаходзіцца недалёка ад суда, і многія суддзі не раз спажывалі там абед.

26 асоб на адным матацыкле

Насельніцтва горада Бары ў Італіі аглядала нечаканае з'явішча. На адзін матацыкл учапілася аж 26 асоб акрабатаў, якія ездзілі па вуліцах горада. Фірма наняла акрабатаў, каб зарэкламаваць трываласць свайго матацыкла.

